

Good Morning

The image features the words "Good Morning" arranged in two rows. The top row contains the word "Good" and the bottom row contains the word "Morning". Both words are formed by dark brown coffee beans. In the center, between the two words, are two white ceramic coffee cups filled with black coffee. The entire scene is set against a plain, light-colored background.

**Dialoginen lähestymistapa jälkihuoltoikäisten
nuorten kohtaamisessa – koulutus 1/2**

Ohjelma 28.9.2021

9.00-9.15 YEE-hanke ja orientaatio päivään

9.15-10.15 Dialogin ja dialogisuuden perusteita

10.15-10.20 Jaloittelutauko

10.20-11.30 Mitä (tieto) tilanteesta Miten (taito) tilanteeseen?

11.30-12.30 Lounas

12.30-14.00 Dialogiharjoitteita

14.00-14.15 Tauko

14.15-15.45 Dialogisuus työorientaationa aikuistuvien nuorten parissa tehtävässä työssä

15.45-16.00 palautteiden keruu ja orientaatio tulevaan (YEE-hanke)

Miten
rakennan/rakennamme
sellaista ilmapiiriä, että
toinen/toiset haluavat olla
aktiivisesti yhdessä?

"Kuinka puhua niin, että toisessa syntyy halu kuunnella ja kuinka kuunnella niin, että toisessa syntyy halu puhua?"

Pariporina (5 min):

Esitelmää itsenne toisillenne vuoronperään kertomalla koko nimi ja tarina siitä, miten sait juuri tämän etunimen itsellesi

Päivän teema & miten olemme tänään yhdessä

Asia on tuttu, yleisinhimillinen ja jopa niin itsestään selvä, että sen voimaan ei rohjeta uskoa ja heittäytyä

Olemme vanhan äärellä (Sokrates, Platon ja Aristoteles), kytkien sitä nykyiseen ja ennakoiden tulevaa

Teillä on tietoa ja kokemusta sekä ammattilaisena, asiakkaan että ihmisenä - pysähdymme kokemaan MITEN sitä hyödynnetään arjessa

Toive, miten suhtaudutte puheeseeni ”Mitä minä tästä ajattelen?” Miten tämä osuu omaan toimintaani / toimintaympäristööni?” Miltä tämä tuntuu minussa?”

(Verkosto)dialoginen toimintakulttuuri:
Varhainen avoin yhteistoiminta
vs.
myöhäinen suljettu yksin tekeminen

Koskaan ei ole liian aikaista olla
avoin,

koskaan ei ole liian aikaista
suuntautua yhteistoimintaan,

koskaan ei ole liian aikaista ryhtyä
dialogiin.

Kuva: Katja Sankalahti

Tämä sekä kahden välisessä että verkostoissa tehtävässä työskentelyssä

Dialogi ja dialogisuus

- Dialogi viittaa kommunikaatiotapaan, dialogisuus *maailmankuvaan* (Ivana Markova)
- Ihminen ei toimi koskaan erillisenä toisista ihmistä, vaan luomme vuorovaikutuksessa yhteisiä merkityksiä maailmasta (Kenneth Gergen)
- Dialogi tapahtuu sekä ihmisten välissä että ihmisten sisässä
- Dialogisuudessa olennaista:
  - ⇒ Responsiivisuus (Michael Bahtin)
  - ⇒ Toiseus (Martin Buber)

Dialogi – Keskustelu (Isaacs)

KESKUSTELU (asiantuntijakeskeisyys)

- *Vuoropuhelu, jossa tuodaan esiin oma kanta ja puolustetaan sitä*

→ **lopputuloksena päätöksiä**

- Perinteisessä keskustelussa asiakkaan/osallistujan ääni ei kuulu, vaan asiantuntijat hallitsevat tilannetta.

DIALOGI (kumppanuus)

- *Vuoropuhelu, jossa ihmiset ajattelevat yhdessä*
- *Monia näkökulmia*
- *Kukaan ei ole väärässä*
- *Omaa kantaa pidetään vain askeleena kohti uutta ymmärrystä*
- *Painopiste on vuorokuuntelussa*

→ **lopputulos on kaikille jotain uutta**

Pienporinat (10 min)

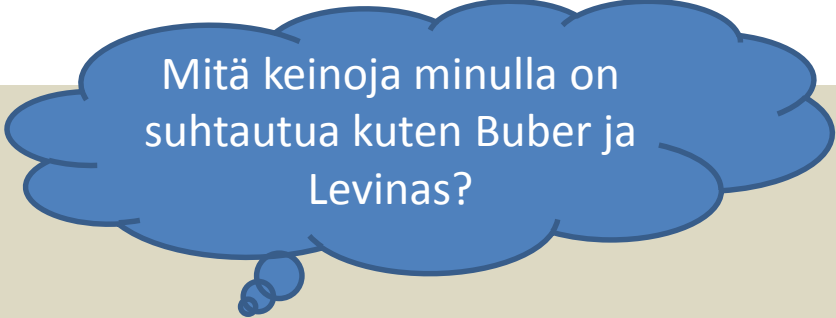
Kunnioittavan ja dialogisen kohtaamisen tähtihetki

Porina

Mieti kokemaasi dialogista tähtihetkeä, jolloin on tapahtunut kunnioittavaa kohtaamista. Hetki voi liittyä joko 1) omaan työhön (asiakkaan, nuoren, läheisten tai ryhmän kanssa), 2) kotiin, läheisiin, ystäviin, 3) asiakkaana, potilaan tai alaisena olemiseen.

Miksi se oli tähtihetki Sinulle?

Dialogisuus suhtautumistapana

Mitä keinoja minulla on
suhtautua kuten Buber ja
Levinas?

Buber & Levinas:

Ihminen kohtaa toisen ihmisen persoonana ja avoimesti määrittelemättä häntä etukäteen tai milloinkaan kokonaan omasta näkökulmasta.

Jokaisella ihmisellä on oma tarina: juuret ja ympäristö, jotka vaikuttavat häneen tapaansa tuntea, ajatella ja toimia. Tätä tarinaa tulee kunnioittaa.

Pysähdy kuuntelemaan, näkemään,
aistimaan, tuntemaan.....

A group of people, including children and adults, are sitting on the ground outdoors. They are gathered around a tablet or laptop screen, which is the focus of their attention. The scene is brightly lit, suggesting a sunny day. The people are dressed in casual summer clothing. The background shows a grassy area and some trees.

PIENPORINAT (10 min):

- ***Jakakaa toisillenne videon herättämät päällimmäiset ajatukset ja tunteukset***
- ***Mitä dialogisuuteen liittyviä havaintoja teit?***

Dialogisuuden elementtejä:

- ❖ Rohkeus
- ❖ Yhteys
- ❖ Luottamus
- ❖ Avunpyyntö
- ❖ Vastavuoroisuus
- ❖ Läsnäolo
- ❖ Kuunteleminen
- ❖ Uteliaisuus
- ❖ Vallan jakaminen

- Buber – yhteys
- Bahtin – moniäänisyys ja responsiivisuus
- Paulo Friere – vapautus ja rakkaus
- Bohm – holistisuus
- Sokraattiset hyveet

Onko kaikki OK?

**Kommentteja /
kysymyksiä / erilaisia
näkemystyksiä?**

Ääneen ajattelua?

Mitä (tieto) tilanteesta Miten (taito) tilanteeseen?

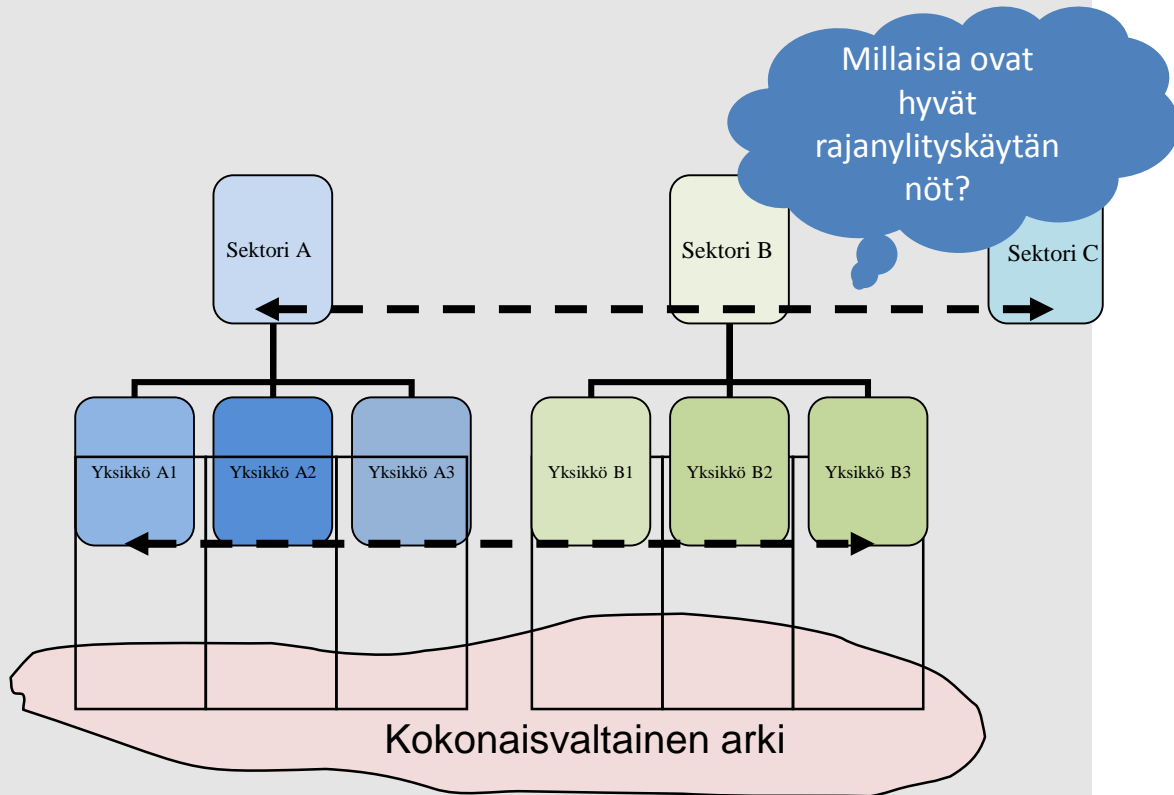

Milloin verkostodialogista yhteistoimintaa tarvitaan?

- Ei kaikkeen (selvärajaiset pulmat), mutta joskus ehdottomasti (monimutkaiset tilanteet)
- Rajoilla ja rajojen ylittämässä – rajapinnoista yhdyspintoihin
- Palvelujärjestelmä on sektoroitunut ja erikoistunut, ihmisten elämä ei

On tarpeen ylittää rajoja

- ✓ asiakkaiden ja heidän läheisverkostojensa suuntaan
- ✓ sukupolvien välillä
- ✓ sektoreiden, yksiköiden ja ammattikuntien välillä sekä
- ✓ johdon ja alaisten välillä
- ✓ Johdon ja luottamushenkilöiden välillä
- ✓ julkisen, yksityisen ja III sektorin välillä

”Ihminen on oman elämänsä paras asiantuntija.”

”Asiakkaan kuulluksi tuleminen, kokemus osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista.”

Dialogisuus - Ihmistyön yhteinen perusta

”Kohtaamisopit”

Teoreettinen viitekehys, eri lähestymistavat – synteesi, ei ”koulukunta”

- Sosiaalinen konstruktionismi
- Kontekstuaalisuus
- Voimavara-suuntautuneisuus
- Suhdeperustaisuus
- Holistisuus
- Systemisyys
- Ratkaisukeskeisyys
- Narratiivisuus

Millaisena näemme toisemme

Kuvat: google

Dialogisus

Dialogi ja Dialogisuus

KUNNIOITUS

Asetumme toisen asemaan, kuuntelemme ja jaamme osaamistamme

LUOTTAMUS

Olemme avoimia, läpinäkyviä ja rehellisiä kaikessa mitä teemme

Jokaisessa hetkessä mietittävää: "Miten nämä konkretisoituvat toiminnassani?"

KUUNTELUN TASOT

1. Ei kuuntele
2. Teeskentelevä
3. Valikoiva
4. Tarkkaavainen
5. Empaattinen

Lähde: Kuuntelun tasot, Mikko Tuonen, www.tsbioisyttajat.fi

Odottaminen

"Suora puhe on kenties aidon dialogin haasteellisin tehtävä."

W. Isaacs

Ihmisten keskinäinen luottamus

- Luottamus on perustarve
- Perustuu vuorovaikutukseen
- Yhteistyön onnistumisen edellytys
- Luottamus toisen osaamiseen, hyvántahtoisuuteen ja luotettavuuteen
- *”Luottamus on arkinen asia, jonka suurta merkitystä ihmissuhteissa ei useinkaan tulla ajatelleeksi, ainakaan ennen kuin jokin menee pieleen tai tapahtuu jotakin ennalta arvaamatonta.”* Luo luottamusta – Suojele lasta –verkkovalmennus / THL

Miten minä rakennan luottamusta nuoreen, läheisiin ja toisiin ammattilaisiin? Mistä tunnistan, että itse luotan toisiin?”

Kuva: Google

Luottamus prosessiin

- Epävarmuuden sietämistä, jopa siitä nauttimista
- Erilaisuuden kunnioittamista
- Selkeät roolit, mandaatti toimia
- Rakenteet tukemassa
- Idea – kokeilu – opit – korjausliikkeet – kokeilu jne. = yhteiskehittäminen (co-creation)
- ”Moka on lahja.”

”Miten silloinkin kun huoli on suuri tai tilanne näyttää toivottamalta, pystyn luottamaan siihen että yhdessä löydämme mahdollisuuksia?”

Kuva: Google

Luottamus itseen ja omaan osaamiseen

- Itseluottamus tarkoittaa uskoa siihen, että suoriutuu tai selviytyy hyvin siitä, mihin ryhtyy tai joutuu.
- Itseluottamusta on tunnistaa omat hyvät ja huonot puolensa.
- Itseluottamuksellinen ihminen osaa olla kiitollinen onnistumisistaan, mutta myös hyväksyä epäonnistumisensa.

=> Ja ymmärtää tämän myös toisten kohdalla

”Silloin kun olen luottavaisena, minun on helpompi olla dialogissa ja kiinnostua toisesta ja erilaisista näkemyksistä.”

Kuva: Google

Dialoginen asiantuntija

- Tietää omat rajat
- Tietää mitä ei tiedä
- Osaa pyytää apua
- Sietää (jopa nauttii) epävarmuutta
- Lähestyy ihmisen elämää ja arkea ainutkertaisena tietona
- Reflektoi ja muuntelee omaa toimintaa vuorovaikutuksessa saadun tiedon ja palautteen pohjalta
- Hyödyntää erilaisuutta ja moninäkökulmaisuuutta

Tietoinen ennakointi – hyvä valmistautuminen

Dialogisen puheeksiottamisen peukalosäännöt:

1. Pohdi omaa huoltasi ja mieti, missä asioissa aidosti tarvitset ihmisten apua ymmärryksiä lisäämiseksi tai muutoksen tukemiseksi.
2. Mieti, mikä ihmisen kanssa työskentelyssä on hyvää ja toimivaa.
3. Pohdi, miten voisit ilmaista sekä hyvät asiat että huolesi nyt niin, ettei puheesi tule tulkituksi moitteeksi tai syytteeksi.
4. Ennakoi, mitä tapahtuu, jos teet sen mitä ajattelit – miten sanoihisi reagoidaan.
5. Etsi ajatuskokein, kirjoittaen ja mahdollisesti työkaverisi kanssa ääneen puhuen tapaa, joka ennakoitisi mukaan aukaisee mahdollisuuksia puhua, kuunnella ja jatkaa yhteistyön rakentamista.
6. Pohdi ja muuta lähestymistapaasi jos ajatuskokeesi tuottavat kielteisen tunteen – ennakoinnin siitä, että dialogiin ei päästä tai sitä ei voi pidemmälläkään aikavälillä jatkaa.
7. Kun tunnet, että olet löytänyt rakentavan ja kunnioittavan lähestymistavan, ota huolesi puheeksi sopivan ajan tullen sopivassa paikassa.
8. Kuuntele ja ole joustava, kysehän on kontaktissa tapahtuvassa vuoropuhelusta – älä siis toteuta aikeitasi mekaanisesti, tilanteesta välittämättä.
9. Pohdi, mitä tapahtui: Kävikö niin kuin ennakoit? Mitä opit? Miten turvaa osaltasi dialogin ja yhteistyön jatkamista?
10. Muista ennen kaikkea, että olet pyytämässä apua huoltasi vähentämiseen; asioiden kehityttämisen kannalta tärkeintä on päästä jatkamaan hyvin.

Mistä viesti rakentuu?

Kasvokkain:

7% sanat

38% ääni

55% kehonkieli

Puhelimessa/verkossa
(ilman kuvaa tai jopa
kuvan kanssa):

20% sanat

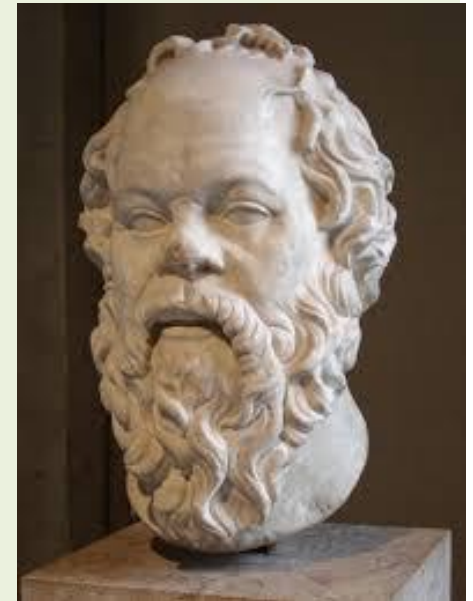
80 000
ajatusta
/pv

80% ääni

Puheesta ainoastaan 20% jää
mieleen, 80% menee ohi

Sokraattiset Hyveet:

- ✓ Kuuntele toisia!
- ✓ Ole kärsivällinen!
- ✓ Puhu suoraan!
- ✓ Viivytä oman kantasi lukkoonlyömistä!
- ✓ Luota epäilyksiisi!
- ✓ Ajattele hitaasti!
- ✓ Ole valmis korjaamaan/muuttamaan käsityksiäsi!

Kuva: Google

Dialogisten työkäytäntöjen pyrkimyksiä:

- **Kunnioittava kohtaaminen**
  - Subjektiivisuus
  - Turvallinen ilmapiiri
- **Ymmärryksen ja toimintavaihtoehtojen lisääminen**
  - Toisen toiseus, ainutkertaisuus ja kontaktitieto
  - Rakentaa tilaa kuuntelulle ja yhdessä ajattelulle
- **Muutospyrkimys**
  - Uskottava toiveikkuus ja jatkamisen mahdollisuus
  - Luoda tilaa uusille tarinoille ja näkökulmille
  - Selkiyttää oman toiminnan muuntelumahdollisuuksia

Pienporinat (10 min)

”TOP50 –lista”
laadukkaan
verkostotyön
elementeistä:

- Mistä on hyvät
verkostopalaverit
tehty?

=> Kirjaa päätilan
chattiin listauksia

Kuva: google

Avoimen yhteistoiminnan haasteita

- Huolen kasvu, negatiiviset tunteet, epävarmuus ja monimutkaiset tilanteet houkuttavat monologisuuteen
- Toive asioiden saamisesta hallintaan kasvaa
- Houkutus lisätä hallintaa koettamalla hallita toisten ajatuksia ja toimintaa sekä muuttaa toisia;
  - ”Tietäminen” tappaa uteliaisuuden
  - Kiinnostus erilaisiin näkökulmiin, toisten (myös itsen) kuunteluun ja näkemysten monipuolistamiseen vähenee
  - Neuvotuttaminen ja toimenpidekeskeisyys
  - Toisista ihmistä toimenpiteiden kohteita, esineitä
- Jotta saavutetaan hyviä voimavarojen yhdistelmiä, Tarvitaan **tukea kohtaamisten dialogisuudelle ja dialogisia yhteistyötapoja**

Onko kaikki OK?

**Kommentteja /
kysymyksiä / erilaisia
näkemystyksiä?**

Ääneen ajattelua?

Tulevaisuuden muistelu & sen soveltaminen

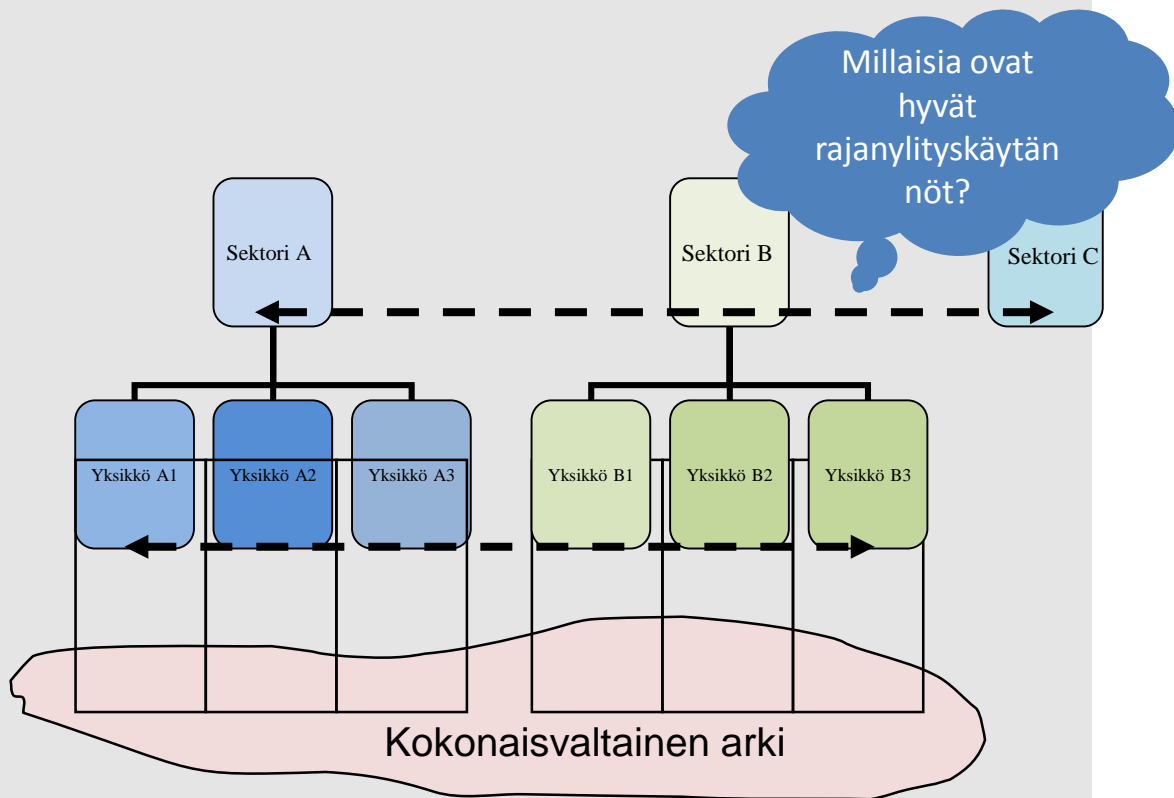

Milloin verkostodialogista yhteistoimintaa tarvitaan?

- Ei kaikkeen (selvärajaiset pulmat), mutta joskus ehdottomasti (monimutkaiset tilanteet)
- Rajoilla ja rajojen ylittämisessä – rajapinnoista yhdyspintoihin
- Palvelujärjestelmä on sektoroitunut ja erikoistunut, ihmisten elämä ei

On tarpeen ylittää rajoja

- ✓ asiakkaiden ja heidän läheisverkostojensa suuntaan
- ✓ sukupolvien välillä
- ✓ sektoreiden, yksiköiden ja ammattikuntien välillä sekä
- ✓ johdon ja alaisten välillä
- ✓ Johdon ja luottamushenkilöiden välillä
- ✓ julkisen, yksityisen ja III sektorin välillä

”Ihminen on oman elämänsä paras asiantuntija.”

”Asiakkaan kuulluksi tuleminen, kokemus osallisuudesta ja vaikuttamismahdollisuuksista.”

-
- ❖ **Tulevaisuuden muistelu dialogisessa verkostopalaverissa (soveltaen)**
  - ❖ **Tulevaisuuden muistelu – kysymysten hyödyntäminen nuoren kanssa**
  - ❖ **Vaihtoehto Hyvän tulevaisuuden -kysymyksille**

Miten edistää dialogisuutta palavereissa?

- Suuntautuminen **tulevaisuuteen**
  - *”Tulevaisuus ei ole jotain, minkä ihmiset vastaanottavat, vaan jotain minkä he luovat” (Freire)*
- Liittymistä **asiakkaan arkeen** ja arjen kokonaisvaltaista kuulemista
  - *Tavoitteet on etsittävä yhdessä ihmisten kanssa heidän arjestaan, heidän todellisesta elämäntilanteestaan, koska muuten kasvatus, hoito tai johtaminen ei kykene motivoimaan vaan vieraannuttaa entisestään ihmisiä todellisuudesta (Freire).*
- Kunnioittavan, tasavertaisen ja turvallisen **ilmapiirin** luominen
  - *Ihmisen kasvu mahdollistuu turvallisessa, rakentavassa ja dialogia mahdollistavassa ympäristössä. (Siitonen 1999)*

Jatkuu...

- **Sietämällä epävarmuutta** toisten ihmisten kohtaamisen kautta
  - *Dialogisessa kohtaamisessa epävarmuuden sietäminen vaatii, että asioita ei yritetä ymmärtää liian pian ja lopullisesti.*
  - *”Totuudet eivät ole varmuutemme, vaan pikemmin epävarmuutemme merkkejä, joiden sisältöä ja merkitystä meidän on jatkuvasti kyettävä arvioimaan uudelleen” (Ojansuu 2004)*
- Erilaisten näkökulmien kunnioitus ja **moniäänisyys**
  - *Moniäänisessä dialogisessa kohtaamisessa kaikki keskusteluun osallistujat rakentavat todellisuutta yhdessä. Jokainen tuo keskusteluun oman totuutensa, jonka pohjalta syntyy yhteistä ja jaettua ymmärrystä tilanteesta*

Rakennusaineeksi osallisuutta, kumppanuutta ja avoimuutta lisääville verkostopalavereille

- Palaverin valmistelu (kutsuminen, miksi koolle)
- Palaverin avaus (turvallisuus)
- Kunnioittavan, tasavertaisen ja turvallisen ilmapiirin luominen
- Ulkopuolinen vetäjä / sovitaan johtajuudesta
- Suuntautuminen tulevaisuuteen ja toimiva arki keskiöön
- Autetaan puhumista, kun eri tahoja paikalla ("*Puhu mulle*")
- Puhumisen ja kuuntelun erottaminen
- Osallistujat puhuvat omista toimintamahdollisuuksista ja huolista käsin, ei toisten toiminnan määrittelyä (*subjektiivisuus + oman toiminnan muuntelu*)
- Seuraavista askelista sopiminen (*sitoutuminen ja vastuu*)
- Palaute palaverikokemuksesta.
- Yhdessä rakennetun suunnitelman seuranta

Miksi nämä ovat tärkeitä asioita verkostopalavereissa dialogisuusajattelutavan näkökulmasta?

Miten lisätä dialogisuutta verkostopalaveriinhin?

TEEMAT – YHTEYS TULEVAISUUDEN MUISTELUUN

1. *Miten edistää kuulluksi tulemistä palaverissa?*
2. *Miten rakentaa moniäänistä keskustelua verkostopalaverissa?*
3. *Millä keinoilla luodaan hyvä ilmapiiri palaveriin?*
4. *Miten kutsua ihmiset palaveriin, että he voivat tulla turvallisista ja avoimin mielin tilaisuuteen?*
5. *Hyviä keinoja avata keskustelu/palaveri? Miten palaveri saadaan “lentoan”?*
6. *Miten estää negatiivisten vuorovaikutuskuvioiden (syyttely, liittoutumat, toisten neuvominen, huomiotta jättäminen) syntyminen palaverissa?*
7. *Miten sietää epävarmuutta ja säilyttää uteliaisuus toisen ihmisen näkemyksille ja kokemuksille?*

”Ei ole yhden koon sukkahousuja, jotka sopivat kaikille – jokainen kohtaminen on uniikki.”

A pair of hands is shown holding two large, interlocking metal gears. The gears are positioned so that their teeth mesh together. The hands are positioned on either side of the gears, with fingers gripping the outer edges. The background is a solid, light blue color. The text is overlaid on the right side of the image, tilted upwards.

**Tulevaisuuden muistelun
soveltaminen nuoren ja
hänen verkostonsa kanssa**

Tulevaisuuden muistelun valmistelu:

- Verkstopalaverin tarve – oma ”avunpyyntö”
- Nuorelle ehdotetaan verkstopalaveria
- Nuoren kanssa mietitään keitä kutsutaan (läheiset, ammattilaiset)
- Kutsuminen: konkreettinen tavoite, keitä kutsutaan, miten toteutetaan (Tulevaisuuden muistelua soveltaen)
- Tilan miettiminen: mikä mahdollistaa dialogin
- Mitä muita tarpeita? Tukihenkilö, avustaja, tulkki...
- Miten ja kuka kirjaa – asiat sellaisina kuin ne sanotaan

Tulevaisuuden muistelun aloittaminen:

- Ihmisten vastaanottaminen
- Miksi olemme tänään yhdessä – tavoite
- Miten olemme tänään yhdessä – Tulevaisuuden muistelua soveltaen:
  - 3 pääkysymystä kaikille + konkretisoivat, tarkentavat kysymykset
  - Puhumisen ja kuuntelemisen erottaminen
  - Puhutaan omasta näkökulmasta/toimintamahdollisuuksista käsin
  - Lopuksi sovimme yhdessä jatkosta
- Esittäytyminen ja kytkeytyminen nuoren elämään/tilanteeseen *”Olen xx (nuoren) sosiaalityöntekijä”*
- Johdattaminen Hyvään Tulevaisuuteen

Dialogivaihe ”Tulevaisuuden muistelu”

”3:n kysymyksen struktuuri”:

Nuorelle & läheisille

1. "Vuosi" on kulunut ja asiat ovat nyt aika hyvin. Miten ne Sinun kannaltasi ovat? Mikä sinua erityisesti ilahduttaa?
2. Mitä teit myönteisen kehityksen aikaansaamiseksi ja mistä sait tukea/millaista?
3. Mistä olit huolissasi "silloin vuosi sitten" ja mikä sai huolesi vähenemään?

Työntekijöille

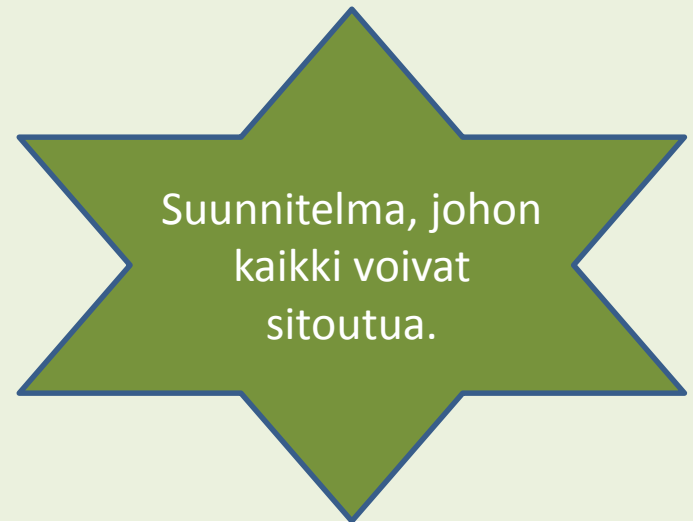
1. Kuten kuulitte, asiat asiakkaan elämässä ovat nyt aika hyvin. Mitä teit myönteisen kehityksen tueksi ja keneltä sinä sait tukea/millaista?
2. Mistä olit huolissasi "silloin vuosi sitten" ja mikä sai huolesi vähenemään?

Loppukeskustelu:

Kun kaikkia tahoja on kuultu, tehdään keskustellen suunnitelma ja sovitaan koordinaatiosta: kuka tekee mitä seuraavaksi ja kenen kanssa

Seurannasta sopiminen

Palaute palvelukokemuksesta

Harjoitus: Tulevaisuuden muistelun kysymyksiä soveltaen

Pareittain 20min / haastattelu. Molemmat haastateltavina ja haastattelijoina.

1. Oletetaan, että vuosi (tai X aika) on kulunut. Asiasi ovat menneet paremmin kuin osait "vuosi" sitten kuvitellakaan. Millaista työelämäsi on nyt? Mikä ilahduttaa? Mitä koet? Mitä näet? Mitä tunnet? Mitä ajattelet itsestäsi ammattilaisena/ihmisenä? Missä olet onnistunut? Jne.
2. Kun muistelet viime vuotta, mitkä asiat/ketkä ihmiset mahdollistavat kehityksen? Mitä itse teit? Mistä sait apua/tukea ja millaista? Jne. syventäviä erilaisia kysymystyyppejä hyödyntäen
3. Mistä olit huolissasi? Mikä sai huolen pienenemään (teot ja tuki)? Millaisia viisaita valintoja teit, jotta suotuisa kehitys mahdollistui ja miten voitit matkalle tulleet esteet? Jne.
4. Mitä neuvoja antaisit nyt itsellesi tulevaisuudesta käsin? Mikä on juuri nyt tärkeintä? Mitä kannattaa pitää mielessä matkan alussa? Mikä on keskeistä, jotta pääset maaliin? Neuvot mahdollisille kompastuksille, miten päästä ylös ja jatkamaan matkaa? Jne. fokus
5. Yhteenveto: pyydä haastateltavaa kiteyttämään oivallukset ja opit, joita tämä haastattelu nosti esiin

Tulevaisuuden muistelu kysymykset nuoren kanssa

Tulevaisuuden muistelu kysymykset nuoren kanssa:

- Kysymyksiä voi hyödyntää nuoren omien toiveiden ja tavoitteiden kirkastamiseen:

”Matkustetaanpas maaliskuuhun 2022. Elämäsi tuntuu hyvältä, asiat ovat niin kuin toivot. Mikä sinua erityisesti ilahduttaa?”

”Mitä teit myönteisen tilanteen saavuttamiseksi ja keneltä sait tukea?”

”Mistä olit huolissasi silloin xx kun tavattiin ja mikä sai huolesi vähenemään?”

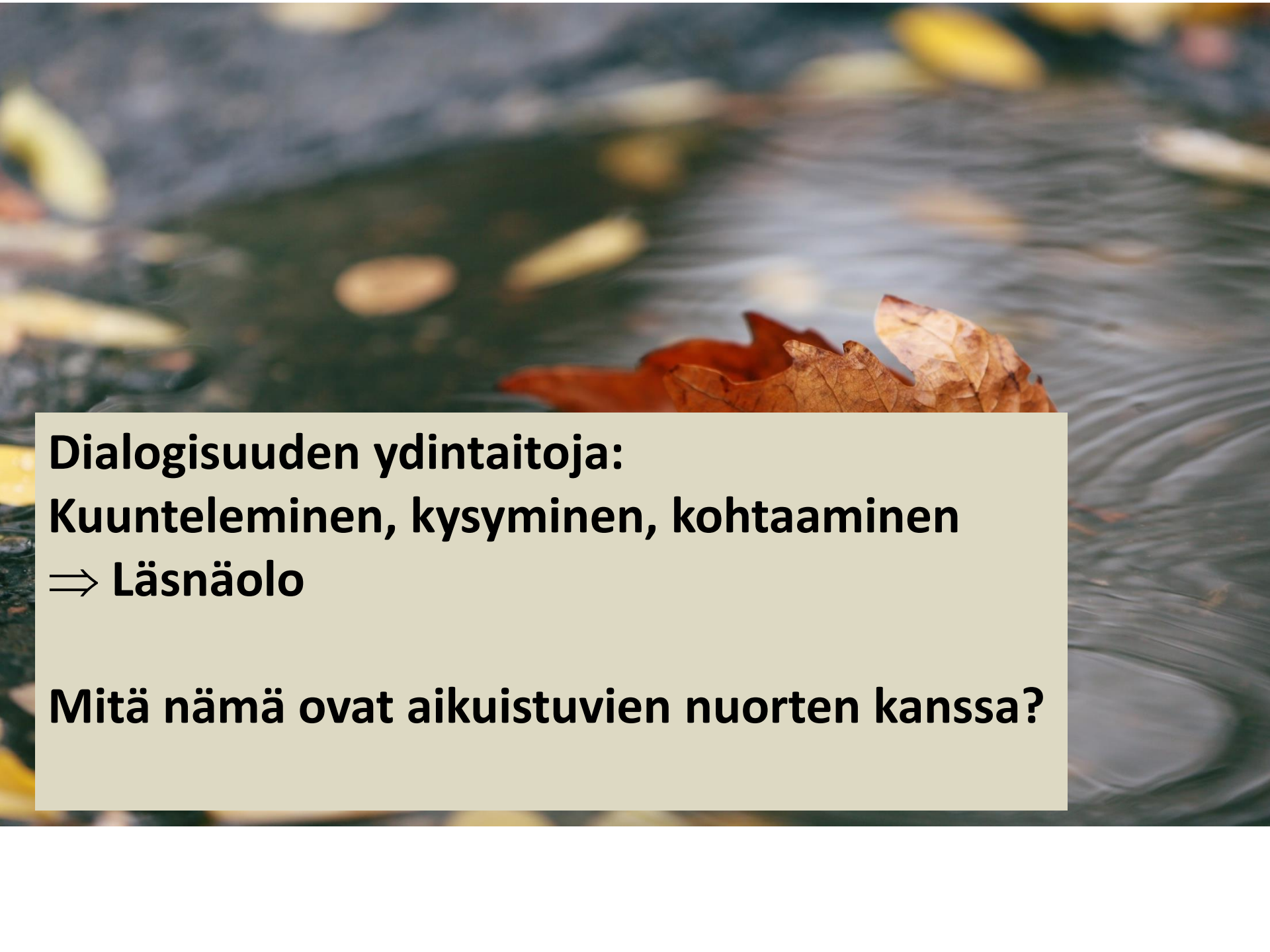
Kysymykset on hyvä muotoilla ”omaan suuhun sopivaksi” – tärkeää, että niiden avulla päästään uskottavaan tulevaisuuteen.

Vaihtoehto Hyvän tulevaisuuden -kysymyksille

Viranomaispalaveri - kun ollaan sukset ihan ristissä:

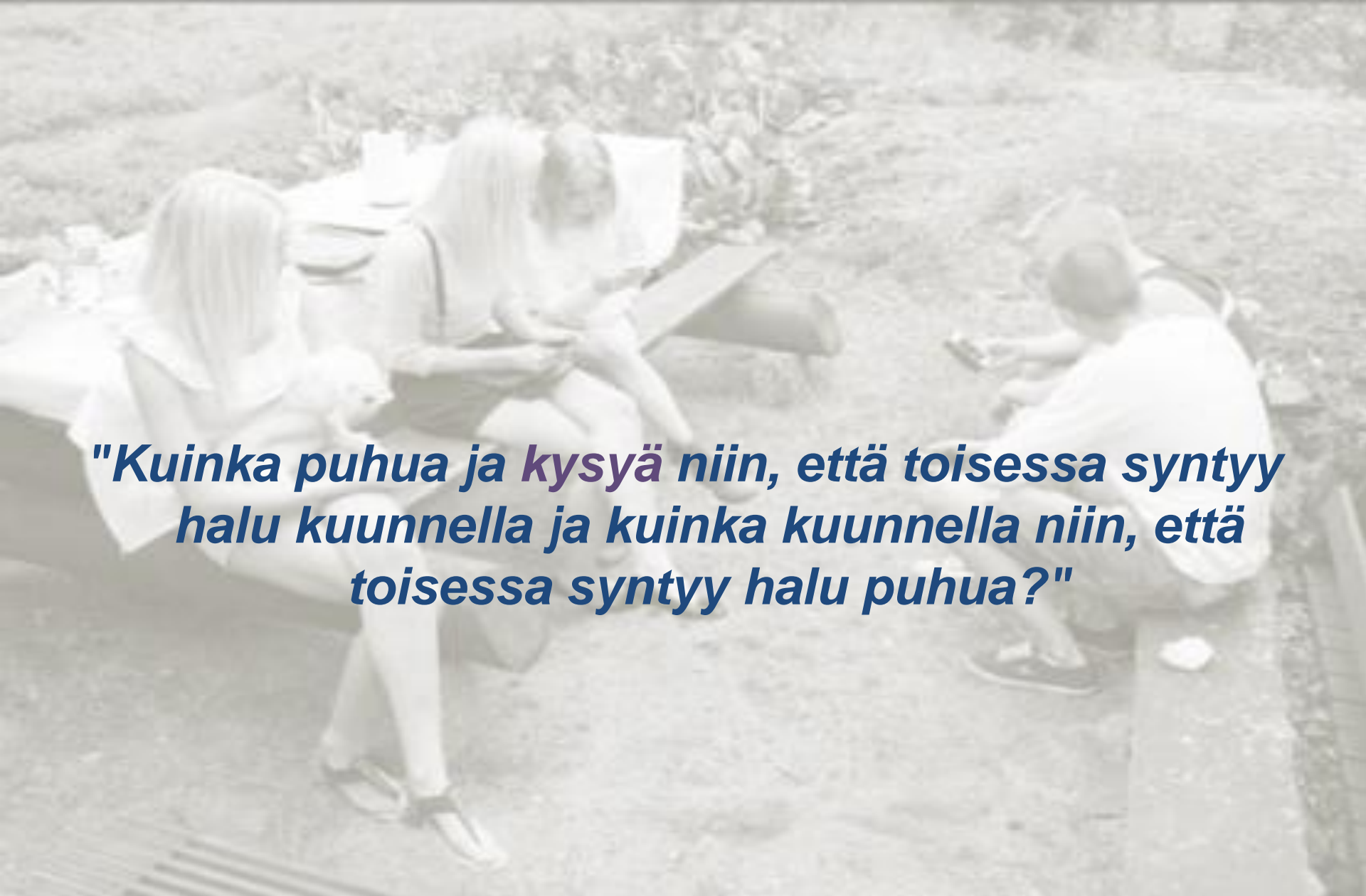
1. Mitä tapahtuisi jos et(te) tekisi tässä asiassa mitään?
2. Mitä kannattaisi tehdä ja mitä juuri sinä voisit tehdä?
3. Mitä tapahtuu, jos teet sen?

**Voit miettiä voisiko tätä soveltaa nuoren kanssa –
mitä ennakoit näiden kysymysten tuottavan?**

**Dialogisuuden ydintaitoja:
Kuunteleminen, kysyminen, kohtaaminen
⇒ Läsnäolo**

Mitä nämä ovat aikuistuvien nuorten kanssa?

"Kuinka puhua ja kysyä niin, että toisessa syntyy halu kuunnella ja kuinka kuunnella niin, että toisessa syntyy halu puhua?"

A black and white photograph of a group of people sitting on a lawn in a park. In the foreground, a woman with long blonde hair is sitting on a white blanket, looking down at a laptop. To her right, another woman is sitting on the same blanket, also looking down. In the background, a man is sitting on a bench, looking at his phone. The scene is outdoors, with trees and a path visible in the background.

Mitä on aito kuuntelu?

”Kuuntelija antaa mahdollisuuden itselleen muuttaa omia näkemyksiään.”

Mitä on aito puhe?

”Puhuja antaa jotakin itsestään.”

Kuuntelun taito

Mieti millainen
kuuntelija olet
erilaisten nuorten
kanssa

- **korvalla, silmällä ja sydämellä kuuntelu**
- > itsen ja toisen kuuntelu
- **sanat, sävy & keho**
- **ehdoitta kuuntelu**

KYSYMISEN TAITO

KYSYMISEN TARKOITUS:

- Vaikuttaa tunnetilaan
- Auttaa toista avautumaan (avautuminen tapahtuu tunnesiteen kautta)
- Hankkia mahdollisimman paljon tietoa, jonka pohjalta löydetään tilanteeseen uusia vaihtoehtoja ja ratkaisuja yhdessä toisen kanssa

Kysymysten kautta
haastattelussa

- 1) rakennetaan yhteyttä ja luottamusta,
- 2) saadaan tietoa ja
- 3) päästään yhdessä ajattelun tilaan

Kysymisen lajeja:

- **Avoimet**
- **Suljetut**
- **Monikysymykset tai peräkkäiset kysymykset**
- **Tiedustelevat (laajentavat ja syventävät kysymykset)**
- **Refleктоivat: "Kuulinko oikein...?"**
- **Viimeistelemättömät ja avoimeksi jättävät: "mainitsit että teillä on tähän liittyvä suunnitteluprosessi...", "sanoit, että sinulla on tähän liittyvä ajatus ..."**
- **Johdattelevat : "Voitko sanoa lapsellesi, että hän ei voi käyttäytyä noin?"**
- **Hypoteettiset: "entä jos,.. mitä, jos..."**
- **Sirkulaariset: "Jos lapsesi istuisi täällä, mitä hän kertoisi nyt tästä asiasta..."**
- **TED (tell-explain-describe): "Voisitko kertoa, mitä tapahtui, kun..", "Avaisitko ideaasi?", "Voitko kuvailla asiakkaan reaktioita, kun hän keskusteli kanssasi tänään?"**

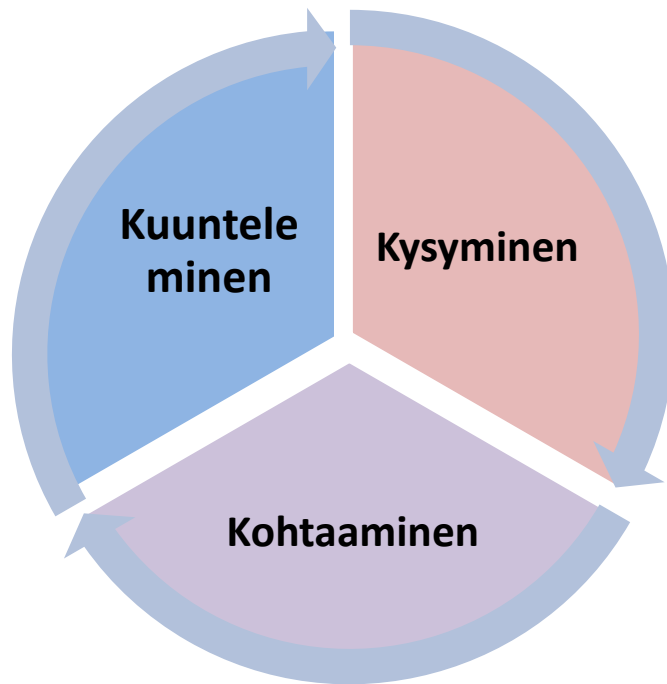
Sulkevat O -kysymykset

- Ei johda syvempään tutkiskeluun eikä avaa uusia näkökulmia
- Rajaavat ja sulkevat näkökulmia ”Onko kyse nyt luottamuspulmasta?” V: Ei. Vastaus sulkee pois ja voidaan siirtyä seuraavaan hypoteesiin
- Vastuu säilyy kysyjällä ja tietoa kerätään kysyjälle ei vastaajalle (asiakkaalle)

Avaavat M-kysymykset

- Johtaa syvempään tarkasteluun
- Tarjoavat jututtajalle jatkamisen avaruuden
- Avaavat näkökulmia ja vaihtoehtoisia polkuja
- Hyvin ajoitettuina ne käynnistävät ajattelu- ja oivallusprosessin nuoressa
- Hyödynnä mitä, mikä ja miten, harvemmin miksi

(Verkosto)dialogisuuden ydintaitojen kehä:

LÄSNÄOLO

- Kuunteleminen avaa kysymyksiä
- Kysyminen herättää uteliaisuuden kuunnella
- Kuuntelu ja kysyminen muodostavat kohtaamisen
- KKK => LÄSNÄOLO

LÄSNÄOLO ON....

Dialoginen tila, joka syntyy kun pysähdymme havainnoimaan kaikki aistit avoinna sitä mikä on tässä ja nyt – minussa, toisessa, meissä ja meidän välissä.

Se on edellytys.....

Miten?

”Mitä keinoja minulla on pysähtyä havainnoimaan, kuuntelemaan ja kysymään – olemaan läsnä ilman ennako-oletuksia?”

Dialoginen tila – läsnäolon ilmapiirin luominen:

- Ajallinen tila
- Fyysinen tila
- Henkinen tila
- Sosiaalinen tila
- Vuorovaikutuksellinen tila

Alun perin tiedon muodostumiseen liittyvä käsite *Ba* (I. Nonaka), jota myöh. soveltanut myös T. Arnkil dialogisen tilan näkökulmasta

- Aika, jossa kaikki asiaan/asiakkaaseen liittyvät voivat olla paikalla koko ajan, oman ja toisen ajan kunnioittaminen
- Tila, joka mahdollistaa dialogin, luo turvallisuutta (vrt. kokouspöytä – U-asetelma sekä koti, konttori)
- Tieto miksi, miten sekä oma rooli ja eivalmistautuminen – turvallisuus, kiinnostus
- Keitä mukana, keskinäisten suhteiden ymmärtäminen, kenestä aloitetaan, kuka viimeisenä, mitä huomioitava
- Hybridi, mitä huomioitava

**Reflektointi ns. sisärinki – ulkorinki
asetelmalla:**

**Mitä oivalluksia, ihmetyksiä, kysymyksiä
tästä päivästä nuorten ja heidän
verkostojensa kanssa tehtävään yhteiseen
työhön?**

"Kuinka olla niin, että toisessa syntyy halu olla aktiivisesti yhdessä?"